

Kapitel 27

Børnehuse

Der skal i hver region etableres et børnehus til undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, når barnet eller den unge har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, jf. servicelovens § 50 a. Kommunalbestyrelsen skal til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 50, benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom. Begrebet overgreb dækker både over seksuelle og voldelige overgreb. De nærmere regler for børnehusenes virke fremgår bekendtgørelsen om børnehuse. Herudover udarbejder SISO i samarbejde med de fem børnehusdriftskommuner vejledende kvalitetsstandarder for arbejdet i børnehusene.

1. Målgruppe

Børnehusene skal inddrages i sager, hvor der, på baggrund af en mistanke eller viden om, at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb, skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50, og hvor det er relevant for kommunalbestyrelsen at inddrage sygehusvæsenet og/eller politiet. Udover kommunen skal der således være mindst en anden sektor involveret i sagen.

Der er altid tale om sager, hvor kommunalbestyrelsen har vurderet, at der er behov for at udarbejde en børnefaglig undersøgelse af barnet eller den unge. Sager, hvor der eksempelvis er tale om vold mellem to unge i nattelivet, hvor kommunen ikke vurderer, at situationen udløser et behov for at udarbejde en børnefaglig undersøgelse, falder således ikke ind under målgruppen for børnehusene.

Overgrebet kan være sket tidligere i barnets eller den unges liv, eller der kan være tale om en aktuel hændelse.

Kommunen kan blive gjort opmærksom på en sag ad forskellige veje, eksempelvis via barnets besøg på skadestuer, politianmeldelser om vold mv., men det er som udgangspunkt altid sagsbehandleren fra barnets handlekommune, der står for at kontakte børnehusene, da det som nævnt forudsætter, at kommunen har truffet afgørelse om at foretage en børnefaglig undersøgelse.

Børn og unge, der har oplevet et overgreb, som henvender sig til børnehuset alene eller med forældre, omsorgspersoner eller andre, uden at have haft indledningsvis kontakt med kommunen, skal børnehuset være behjælpelige. Børnehuset skal således være barnet eller den unge behjælpelig med at få kontakt med de relevante myndigheder. Det vil som hovedregel være den relevante kommunes sociale forvaltning, men kan i akutte sager sideløbende hermed også være sygehusvæsenet og/eller politiet.

Udover barnet, er barnets forældre eller nærmeste omsorgspersoner også en del af målgruppen, hvis deres barn er blevet udsat for overgreb fra en udenforstående, og børnehusets personale vurderer, at de har behov for krisestøtte for at være i stand til at håndtere deres barns situation og dermed være en støtte for barnet.

Endelig er kommunale sagsbehandlere, der behandler konkrete sager, hvor der er viden eller mistanke om seksuelle eller voldelige overgreb, en del af målgruppe.

2. Personale

Børnehusene skal have et fast personale, der er særligt kvalificeret til at varetage sager om overgreb mod børn og unge. Det kan eksempelvis være socialrådgivere, socialpædagoger, (børne-)psykologer, (børne-) sygeplejersker mv.

Herudover kan børnehusene inddrage og få vejledning fra relevante fagfolk efter behov i konkrete sager. Det vil hyppigst være politi og sundhedsfagligt personale, men kan herudover også være eksempelvis sagsbehandlere fra statsforvaltningerne i forældreansvarssager, tolke o.a.

Børnehuset skal inddrage myndighedssagsbehandleren fra barnets eller den unges handlekommune. I udredningen af den konkrete sag indgår myndighedssagsbehandleren således i praksis som en del af børnehusteamet.

3. Børnehusets opgaver: Rådgivning og vejledning til kommunale myndighedssagsbehandlere

Børnehusene skal yde rådgivning og vejledning primært til kommunale myndighedssagsbehandlere i forbindelse med en sag om et barn eller en ung, der har været udsat for overgreb, eller hvor der er en mistanke herom.

I de tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt det i en konkret sag er relevant at lade barnet eller den unge blive undersøgt i børnehuset, eksempelvis fordi der er tale om en yderst vag mistanke, kan myndighedssagsbehandleren modtage rådgivning og vejledning fra børnehusets faste personale med henblik på at vurdere sagen og på at vurdere, hvorvidt barnet eller den unge bør undersøges i børnehuset. Myndighedsansvaret, og dermed kompetencen til at træffe afgørelser, ligger dog som nævnt fortsat hos barnets eller den unges handlekommune.

Når kommunalbestyrelsen vurderer, at der er behov for at benytte et børnehus til undersøgelse af barnets eller den unges forhold, bør kommunalbestyrelsen forinden kontakte børnehuset med henblik på at advisere om den forestående sag samt modtage rådgivning og vejledning i forhold til den indledningsvise håndtering af sagen ud fra det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens konkrete situation. Vejledningen kan eksempelvis omhandle spørgsmål i forhold til, om forældrene bør følge med barnet eller den unge i børnehuset, og om barnet eller den unge har behov for akutte foranstaltninger efter servicelovens bestemmelser. Det gælder særligt i tilfælde, hvor overgrebet er begået af forældre eller en omsorgsperson, hvor det kan være nødvendigt at foretage en akut anbringelse af barnet eller den unge.

Kommunalbestyrelsen skal som udgangspunkt, når den kontakter børnehuset med henblik på at få rådgivning og vejledning i en konkret sag, oplyse cpr.nr. på det barn eller den unge, som kommunalbestyrelsen ønsker at modtage rådgivning og vejledning omkring.

4. Børnehusets opgaver: Udredning af barnet eller den unges behov for særlig støtte

I børnehuset foretages de nødvendige udredninger og undersøgelser af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække barnets eller den unges behov for særlig støtte efter serviceloven. Da undersøgelser m.v. i børnehuset alene fokuserer på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, er det fortsat påkrævet, at kommunalbestyrelsen foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. Den børnefaglige undersøgelse foretages da i sammenhæng med forløbet i børnehuset. Oplysninger om

barnets eller den unges forhold, der fremkommer under undersøgelser i børnehuset, inddrages i den samlede vurdering af barnets eller den unges behov for særlig støtte.

Såfremt der allerede foreligger en børnefaglig undersøgelse på barnet/den unge, udarbejder handlekommunen en revideret undersøgelse af barnets/den unges forhold. Handlekommune skal i den forbindelse være opmærksom på at børnehuset modtager relevante sagsakter i forbindelse med undersøgelsen/udredningen i børnehuset.

Når barnets sag er modtaget i børnehuset planlægges og koordineres det videre sagsforløb i børnehuset. Sagsforløbet afhænger af den konkrete sag, der kan eksempelvis være foretaget forskellige akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge, inden barnet eller den unge kommer i børnehuset. Personalet i børnehuset skal sikre, at de relevante fagpersoner fra de involverede myndigheder, eksempelvis den kommunale myndighedssagsbehandler, politiet og det lægefaglige personale, deltager i koordineringen af den videre indsats over for barnet.

5. Børnehusets opgaver: Krisestøtte

Sideløbende og i forlængelse af udredningen af barnets eller den unges behov for særlig støtte, kan børnehuset – i de sager, hvor børnehusets personale vurderer, at det er relevant – iværksætte psykologisk krisestøtte til barnet samt til barnets nærmeste omsorgspersoner. Krisestøtten er da en del af forløbet i børnehuset.

Den psykologfaglige indsats i børnehuset vil variere afhængig af overgrebets karakter, barnets alder og funktionsniveau samt barnet og dets omsorgspersoners tilstand og reaktioner, samt eventuelle allerede igangsatte støtte- og behandlingstilbud.

6. Børnehusets opgaver: Videoafhøring

Børnehusene skal kunne anvendes til videoafhøring af barnet eller den unge i sager, hvor politiet vurderer, at det er relevant. Udgangspunktet er, at barnet skal være 12 år eller derunder før videoafhøringer kan anvendes som bevis. Der kan dog forekomme særlige omstændigheder, herunder barnets udvikling og psykiske tilstand, der kan begrunde, at videoafhøring anvendes som bevis, selv om barnet er over 12 år. Rigspolitiets retningslinjer for videoafhøringer generelt kan findes i cirkulære nr. 9356 fra Rigsadvokaten af 22. februar 2007.

7. Salg af relaterede ydelser

Driftskommunen for børnehuset må, i regi af børnehuset, tilbyde relaterede ydelser til brugerkommunerne eller andre myndigheder mod betaling, eksempelvis længerevarende psykologbehandling som en ydelse efter servicelovens § 52. Børnehusenes grundlæggende opgaver i forhold til den børnefaglige undersøgelse, skal dog altid kunne varetages fuldt ud, og må således ikke påvirkes negativt heraf. Betalingen for relaterede ydelser sker ved særskilt afregning mellem driftskommunen og køber. Køber skal betale de faktiske udgifter forbundet med ydelserne.

8. Børnehusets opgaver: Akutfunktion

Børnehusene, eller kvalificerede repræsentanter herfor, skal være telefonisk tilgængelige døgnet rundt, således at det i akutte overgrebsager er muligt for en myndighedssagsbehandler i barnets eller den unges handlekommune at få rådgivning om, hvilke udredninger, undersøgelser m.v., der er nødvendige at foretage akut, samt få bistand til at kontakte relevante myndigheder med henblik på

at få igangsat akutte undersøgelser. Rådgivning, vejledning og koordination i sager, der ikke er akutte, sker i børnehusenes normale åbningstid.

Det er ikke nødvendigt, at børnehuset er åbent døgnet rundt, det skal blot være muligt at komme i telefonisk kontakt og få rådgivning og vejledning i forhold til den akutte koordinerende indsats af en kvalificeret medarbejder, der repræsenterer børnehuset. Det er således børnehuset, der skal sikre og stå inde for, at der ydes en kvalificeret rådgivning, når børnehuset kontaktes uden for normal åbningstid. Rådgivningen kan også ydes af andre end børnehusets eget personale, eksempelvis driftskommunens sociale døgnvagt, men det er børnehusets entydige ansvar at sikre, at de relevante medarbejdere er kvalificerede til at yde denne rådgivning.

Medarbejderen kan bistå myndighedssagsbehandleren med at vurdere, hvilke handlinger og indsatser, der er akutte og bør iværksættes med det samme, eksempelvis akut anbringelse, og hvilke indsatser, der kan vente til myndighedernes "normale" åbningstid. Herudover kan børnehusmedarbejderen bistå myndighedssagsbehandleren med at vurdere, hvilke fagpersoner, det er relevant at tage kontakt til med det samme, eksempelvis politiet, og evt. bistå myndighedssagsbehandleren med at tage kontakt til disse.

9. Udveksling af oplysninger i børnehuset

Myndigheder og fagpersoner, der inddrages i en konkret sag i et børnehus, har mulighed for at udveksle oplysninger i den konkrete sag, efter servicelovens § 50 c.

Muligheden for at kunne udveksle oplysninger indbyrdes kan benyttes af hensyn til barnet eller den unge, for at beskytte og skåne barnet eller den unge fra selv at skulle videregive oplysninger og eksempelvis skulle berette om hændelsesforløb, fysiske skader, oplevelse af sin situation m.v. gentagne gange.

Det vil være hensigtsmæssigt for alle involverede, at barnet eller den unge indledningsvist i børnehuset får at vide, at de fagpersoner, barnet eller den unge kommer til at tale med, må fortælle hinanden, hvad barnet eller den unge fortæller dem. Ligeledes er det hensigtsmæssigt at fortælle barnet eller den unge, at fagpersonerne gør dette netop for – som nævnt – at skåne barnet eller den unge for gentagne gange at fortælle traumatiske oplevelser til fremmede mennesker, samt for at sikre, at al den relevante viden om barnets oplevelser samles, så der kan ydes den bedst mulige indsats for barnet.

Hjemlen kan benyttes af hensyn til at afdække barnets eller den unges situation og behov fyldestgørende med henblik på at kunne yde barnet eller den unge en hjælp og støtte, der imødekommer barnets eller den unges behov samt med henblik på politiets efterforskning i en sag om overgreb mod barnet eller den unge. Hjemlen kan således benyttes til, at fagpersoner og myndigheder, der er involveret i en konkret sag i et børnehus, kan opbygge et fælles vidensgrundlag i sagen, og dermed kan samarbejde og koordinere sine indsatser hensigtsmæssigt, således at alle omstændigheder omkring sagen afdækkes, og barnet eller den unge kan modtage en højt kvalificeret og helhedsorienteret hjælp og støtte.

Oplysningerne i en konkret sag kan udveksles op til, at et barn eller en ung undersøges i børnehuset, under forløbet i børnehuset og efter forløbet i børnehuset, når udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Derudover kan der foretages udveksling af oplysninger som led i erfaringsudveksling og etablering af fælles vidensgrundlag myndighederne imellem.

De oplysninger, der efter bestemmelsen må udveksles, omfatter også oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, herunder oplysninger om helbredsmæssige forhold og væsentlige sociale problemer. Derudover kan der ske udveksling af oplysninger om barnets eller den unges tilstand som eksempelvis barnets eller den unges fortælling om hændelsesforløb, psykiske traumer, fysiske skader m.v. Endvidere kan der ske udveksling af oplysninger i forhold til, hvilke undersøgelser og sagsskridt, de involverede myndigheder og fagpersoner vurderer, er nødvendige i den konkrete sag, således at myndighedernes indsatser kan koordineres, og der kan samarbejdes om indsatsen over for barnet eller den unge m.v.

10. Indretning

Børnehusene og satellitter skal være børnevenligt indrettede, så barnet eller den unge oplever omgivelserne som så trygge som muligt.

Børnehusene og satellitterne skal endvidere være indrettet, så de kan anvendes til de opgaver, børnehusene ifølge serviceloven skal varetage.

Det vil eksempelvis sige, at de skal være indrettede, så de kan anvendes til at foretage videoafhøringer, der lever op til Rigspolitiets krav, jf. cirkulære nr. 9356 fra Rigsadvokaten af 22. februar 2007.

Det betyder eksempelvis også, at der skal være lokaler, der kan anvendes til den sundhedsfaglige indsats, til møder, til krisestøtte af barnet og nærmeste omsorgspersoner mv.

Indretningen skal også leve op til lovkravene i anden relevant lovgivning, eksempelvis i forhold til tilgængelighed for personer med handicap mv.

11. Finansiering

Driftskommunen fastsætter børnehusets samlede budget.

Kommunerne i hver region betaler samlet for driften af regionens børnehus samt eventuelt tilhørende satellit.

Betalingen er delt i to dele. En del er objektiv finansiering, og en del er et fast beløb for hvert barn eller unge fra kommunen, som gennemgår et forløb i børnehuset.

En del af børnehusene driftsudgifter finansieres via objektiv betaling fra kommunerne i regionen. Hver kommunes andel af den objektive finansiering af den løbende drift fastsættes på baggrund af kommunens andel af regionens 0-17-årige børn og unge pr. 1. januar i året før.

Den øvrige del af driftsudgifterne finansieres via betaling pr. forløb fra barnets eller den unges handlekommune. Prisen for et forløb fastsættes ved at fordele den samlede sum, der skal finansieres via forløbsbetaling, ud på årets forventede antal forløb.

Et eventuelt overskud og underskud i børnehusene efterreguleres ved indregning i det samlede budget for børnehusene senest 2 år efter, at underskuddet eller overskuddet er opstået. 60 procent

fordeles dermed på kommunerne i regionen ud fra samme fordelingsnøgle som den objektive finansiering, altså kommunens andel af regionens samlede antal 0-17-årige, mens 40 procent vil indgå i forløbsbetalingen.

Børnehusene kan i 2014 og 2015 indregne udgifter til etablering af børnehusene, som er blevet afholdt inden lovens ikrafttræden, i de objektive finansieringsandele.

Det er vigtigt at understrege betydningen af, at de opstillede budgetter for børnehuset er transparente for brugerkommunerne, så det er tydeligt, hvordan det er sammensat. Dette vil også gøre eventuelle regionale forskelle i udgiftsniveauet hos de forskellige børnehuse lettere forståelige.

Det kan være hensigtsmæssigt, at opkrævning af den objektivt finansierede del af betaling sker fra børnehusdriftskommunen i begyndelsen af det år, udgiften vedrører. Endvidere kan det være til gavn for den kommunale budgetlægning, at driftskommune orientere om niveauet for udgifterne i næste års budget inden den kommunale budgetvedtagelse i oktober.

12. Transportudgifter

Børnehusene yder ikke refusion af transportudgifter. Barnets handlekommune afholder selv udgifterne til transport, eksempelvis når sagsbehandleren skal følge barnet til børnehuset. Ligeledes afholder politiet selv udgifter for transport i forbindelse med transport til videoafhøring mv., ligesom sundhedspersonale selv afholder udgifter til transport i forbindelse med udredning mv.

13. Samarbejde

Det enkelte børnehus skal have faste formaliserede samarbejdsaftaler med samtlige kommuner og politikredse i regionen og med et retsmedicinsk institut og en sygehusafdeling, der er højt specialiseret i relation til overgreb mod børn. Sådanne institutter og afdelinger er i dag beliggende på henholdsvis Århus Universitetshospital, Odense Universitetshospital og Rigshospitalet. For de børnehuse, der er placeret i Region Nordjylland og Region Sjælland, skal der endvidere være en samarbejdsaftale med et af regionens egne sygehuse med en pædiatrisk afdeling. Aftalerne skal sikre, at der i det enkelte børnehus opretholdes et højt fagligt niveau. Aftalerne skal endvidere understøtte en ensartethed i børnehusenes arbejde på landsplan.

Alle fem børnehuse skal endvidere indgå i et samlet netværk, hvor der løbende udveksles erfaringer m.v. med henblik på at sikre et højt fagligt niveau på landsplan. Her kan eksempelvis drøftes arbejds gange mv. med udgangspunkt i de kvalitetsstandarder, SISO udarbejder på området.

14. Dataregistrering

Børnehusene skal løbende registrere oplysninger om de børn og unge, der gennemgår forløb hos dem, og indberette disse oplysninger til Socialstyrelsen. Data skal indsamles på cpr.nr.niveau, og skal alene anvendes til statistik brug.

Socialstyrelsen fastsætter, hvilke oplysninger der skal indberettes, og i hvilken form, dette sker. Der er tale om kerneoplysninger, som eksempelvis barnets alder, køn, hvor vidt der er ydet krisestøtte, hvilke undersøgelser, der er foretaget mv.

15. Særligt om handlekommunens opgaver

Undersøgelsen i børnehuset er et led i den samlede børnefaglige undersøgelse af barnet eller den unge efter servicelovens § 50, hvilket forudsætter, at der forinden er truffet afgørelse om gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, jf. servicelovens § 50. Reglerne om gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse finder således også anvendelse på undersøgelser, der af de sociale myndigheder foretages i et børnehus.

I sager, hvor børnehuset benyttes til undersøgelse af barnets eller den unges forhold, gælder fortsat, at de lovpligtige sagskridt efter serviceloven, herunder udarbejdelse af børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50, udarbejdelse af handleplan efter servicelovens § 140, vurdering af, om der skal foretages børnefaglige undersøgelser af andre børn i familien mv.

Der vil være tilfælde, hvor et barn eller en ung undersøges i et børnehus på baggrund af en mistanke, og hvor mistanken aldrig bliver be- eller afkræftet, og hvor politiet eksempelvis lukker straffesagen. I disse tilfælde kan barnet eller den unge fortsat have behov for særlig støtte efter servicelovens regler, og det er derfor vigtigt, at den børnefaglige undersøgelse af barnets eller den unges forhold fortsættes, så der kan træffes afgørelse om behov for støtteforanstaltninger over for barnet eller den unge.

Der kan endvidere være tilfælde, hvor viden eller mistanke om overgreb mod et barn eller en ung først fremkommer nogen tid efter, at der er truffet afgørelse om foranstaltning. Det gælder eksempelvis i situationer, hvor barnet eller den unge er anbragt og først efterfølgende beretter om overgreb. I disse tilfælde skal barnet eller den unge ligeledes henvises til en indsats i børnehuset. I sådanne sager vil der allerede foreligge en børnefaglig undersøgelse efter § 50 samt handleplan efter § 140. Imidlertid vil viden eller mistanke om overgreb udgøre nye oplysninger i sagen, hvorfor der skal foretages en revidering af den børnefaglige undersøgelse samt handleplan sideløbende med indsatsen i børnehuset med henblik på at revurdere barnets samlede behov for foranstaltninger.

Indsatsen i børnehuset er tilendebragt, når de involverede myndigheder har foretaget de nødvendige undersøgelser m.v., samt når barnets eller den unges behov for støtte foranlediget af overgrebet er afdækket. Den nødvendige støtte til barnet eller den unge gives efter servicelovens bestemmelser herom. Det er barnet eller den unges handlekommune, der har kompetence til at træffe afgørelse om foranstaltninger på baggrund af de undersøgelser af barnets eller den unges forhold, der er foretaget i børnehuset. Kommunalbestyrelsen i barnets handlekommune bevarer således myndighedsansvaret under hele forløbet i børnehuset.

I løsningen af en konkret sag i børnehuset indgår den kommunale sagsbehandler i praksis som en del af børnehusteamet. Ved gennemførelse af undersøgelser og udredninger, som ikke henhører under andre myndigheder, har sagsbehandleren fortsat ansvar for at foretage de nødvendige vurderinger og beslutninger under vejledning, rådgivning og bistand fra personalet i børnehuset. Myndighedssagsbehandleren kan vælge at lade sig bistå af børnehusets personale i gennemførelsen af konkrete sagskridt. Det kan eksempelvis være hensigtsmæssigt i forhold til gennemførelse af samtaler med barnet eller den unge, hvis sagsbehandleren finder det vanskeligt at tale med barnet eller den unge om selve overgrebet eller forhold, der relaterer sig hertil. Myndighedssagsbehandleren bevarer dog sit myndighedsansvar og skal derfor altid forestå de konkrete sagskridt, således at sagsbehandleren selvstændigt kan vurdere barnets eller den unges behov for støtte.

Som udgangspunkt følger barnets sagsbehandler med barnet til udredning, undersøgelse mv. i børnehuset. Vurderer børnehusets personale dog, at barnet som led i krisestøtten i børnehuset eksempelvis skal have flere psykologsamtaler, og derfor skal besøge børnehuset ad flere omgang, vil det oftest være forældre eller andre relevante omsorgspersoner, der tager med barnet. I særlige tilfælde, hvor en ung eksempelvis udtrykker ønske om selv at tage til gentagne psykologsamtaler, og det vurderes hensigtsmæssigt i forhold til eksempelvis den unges modenhed, transportforholdene mv., kan en ung tage af sted alene.

Sagsbehandleren vil i de tilfælde dog stadig skulle sikre sig at få den information fra forløbet, som er relevant for barnets sag, eksempelvis ved at tage med til den afsluttende samtale og der få en overlevering fra psykologen eller ved telefonisk at drøfte forløbet med psykologen.

UDKAST